

КУНІЦИНА Д.С., гр. 0503-Б
Наук. керів.: Музиченко Г.Г., к.е.н., доц.
ДВНЗ "Донецький національний університет",
м. Донецьк

АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ШАХТ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ШАХТА «КОМСОМОЛЕЦЬ ДОНБАСУ»

Проаналізовано діяльність підприємства ПАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу» з точки зору її результативності. Запропоновано можливі напрямки подальшої дії у ситуації, що склалася.

Актуальність. Україна належить до провідних країн світу за рівнем видобутку вугілля, проте значно відстає від них за економічними показниками розвитку вугільної галузі. Ефективність діяльності більшості шахт залишається низькою. Особливо ці проблеми стосуються Донецького регіону - як найбільшого постачальника вугілля.

Мета дослідження. Проаналізувати результативність діяльності ПАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу», визначити ймовірність його банкрутства, розробити рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності.

Основна частина. ПАТ «ДТЕК Шахта «Комсомолець Донбасу» є одним з найбільших виробників енергетичного вугілля не тільки в Донецькій області, а й в Україні. Оцінку діяльності шахти доцільно проводити через розрахунки показників рентабельності. Безумовно, існує велика кількість показників, що дозволяють провести аналіз усіх аспектів функціонування підприємств, проте саме рентабельність дозволяє оцінити прибутковість компанії. Рентабельність дає уявлення про співвідношення прибутку з іншими величинами, які впливають на операційну діяльність підприємства та його фінансові результати, мають найбільший вплив на формування прибутку.

Варто відмітити, що на платоспроможність і фінансову стійкість підприємства впливає його здатність отримувати прибуток. У цьому зв'язку показники рентабельності виступають як першочергові у порівнянні з показниками ліквідності, оборотності та ін. Тому роздивимося коефіцієнти рентабельності ПАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу» у ретроспективі (табл. 1).

Коефіцієнт рентабельності продажів показує, скільки прибутку припадає на кожен одиницю реалізованої продукції. Оптимальне значення цього показника дорівнює 0,1 (10%), при цьому чим вищий показник, тим краще. Бачимо, що для шахти «Комсомолець Донбасу» коефіцієнт рентабельності продажу протягом 2006-10 рр. був вищий за нормативне значення. Однак зростання прибутку підприємства відбувалося лише до 2008 р. В посткризові роки прибуток знизився майже вдвічі, проте позначилася тенденція до його росту.

Таблиця 1

Показники рентабельності ПАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу» в 2006-10 рр.

№ п/п	Показник	Значення показників по рокам				
		2006	2007	2008	2009	2010
1	Коефіцієнт рентабельності продажів (ROS), %	27,44	31,20	32,76	16,47	18,02
2	Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності, %	-23,85	-27,69	-33,07	-10,73	-10,90
3	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE), %	8,29	10,18	5,17	-7,48	-2,47
4	Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу (DFL), %	10,79	9,47	3,64	-6,16	-2,08
5	Коефіцієнт рентабельності необоротних активів (RFA), %	5,64	5,39	2,50	-4,29	-1,42
6	Коефіцієнт рентабельності оборотних активів (ROA), %	27,88	54,34	14,92	-15,88	-5,56
7	Прибуток на інвестований капітал (ROIC), %	10,63	4,82	2,77	-3,52	-1,38

Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності показує прибуток від понесених витрат на виробництво продукції. Значення цього показника в динаміці є від'ємним, що свідчить про перевищення витрат над прибутками шахти. Проте з 2009 р. (не беручи до уваги незначне збільшення в 2010 р.) коефіцієнт знижується, що свідчить про скорочення розриву між прибутком і витратами, хоча останні все ще продовжують переважати.

Коефіцієнт рентабельності капіталу визначає ефективність усього майна підприємства. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу показує долю прибутку у власному капіталі, що вкладений в компанію її акціонерами. Згідно з показниками табл. 1 до 2009 р. шахта була прибутковою, однак в 2009 і 2010 р. її збитки почали перевищувати власний капітал - в 2010 р. на 1 грн. власного капіталу припадало 2,47% збитку. В цих умовах зникає зацікавленість акціонерів у вкладанні грошей в шахту, оскільки немає винагороди за ризик інвестування в неї.

Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу в докризовий період вказував на наявність прибутку, однак оскільки у 2009-10 р. він був від'ємний, збиток підприємства перевищує позиковий капітал - в 2010 р. на 1 грн. позикового капіталу припадало 2,08% збитку. Це свідчить про неефективність залучення позикових коштів, а отже їх залучення було недоцільним.

Коефіцієнт рентабельності оборотних активів шахти протягом 2006-

2008 рр. вказував на достатній об'єм прибутку по відношенню до використовуваних шахтою оборотних засобів. Однак його від'ємна величина свідчить про неефективність використання оборотних активів протягом 2009-2010 рр. Коефіцієнт рентабельності необоротних активів характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує основні фонди та інші необоротні активи. Його динаміка по шахті аналогічна до динаміки коефіцієнта рентабельності оборотних активів.

Показник прибутку на інвестований капітал свідчить про ефективність основної діяльності в 2006-08 рр. та її неефективність в 2009-2010 рр., оскільки знову ж таки вказує на наявність збитків.

Отже, проаналізувавши рентабельність ПАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу», можна відмітити неефективність її діяльності протягом 2009-2010 рр. Тому виникає загроза можливого банкрутства шахти. Для оцінки вірогідності банкрутства використаємо п'ятифакторну модель Альтмана (табл. 2), оскільки саме ця модель дає достатньо точний прогноз ймовірності банкрутства з часовим інтервалом 1-2 роки.

Таблиця 2

П'ятифакторна модель вірогідності банкрутства Альтмана (Z-рахунок Альтмана) для ПАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу»

	X1	X2	X3	X4	X5
Величина за 2010 г.	0,2078	-0,1210	0,0012	0,6334	0,6632
Множник	1,2	1,4	3,3	0,6	1,0
Проміжний розрахунок	0,249	-0,169	0,004	0,380	0,663
Показник	$Z = 1,13 < 1,8$				

Оскільки показник менший за число 1,8, то, згідно із моделлю Альтмана, шахта «Комсомолець Донбасу» має дуже високу вірогідність банкрутства, що свідчить про необхідність невідкладних дій для покращення ситуації і виходу хоча б на рівень беззбитковості.

Висновки. ПАТ «Шахта «Комсомолець Донбасу» є нерентабельною, оскільки в останні роки генерує збиток і знаходиться на межі банкрутства. Основним шляхом підвищення рентабельності може стати зниження собівартості вугілля за рахунок підвищення як якості, та і кількості видобутку, а також розширення ринків збуту.

Бібліографічний список

1. ДТЕК - <http://www.dtek.com/uk/home> - Назва з екрана.